

Polityczny wymiar przemocy wobec miast. Miastobójstwo w Palestynie – studium przypadku.

W erze post-zimnowojennej celowe niszczenie architektury miejskiej w trakcie konfliktów międzynarodowych i wojen domowych przykuwało systematycznie uwagę obserwatorów i analityków polityki światowej. Do najbardziej spektakularnych przypadków użycia tej formy przemocy zaliczyć należy zniszczenia z okresu wojen w Bośni (1992-1995), rosyjskich kampanii wojennych w Czeczenii (w latach 1994-1996 oraz 1999-2000), politykę Izraela polegającą na niszczeniu domów na terytoriach zamieszkałych przez Palestyńczyków, czy też zrujnowanie wielu syryjskich i irackich miast na początku XXI wieku. Mimo iż w historii mieliśmy do czynienia z wieloma przypadkami niszczenia miast, zaskakujący w powyższych sytuacjach był masowy, systematyczny i zaplanowany charakter destrukcji. Biorąc pod uwagę zmieniające się schematy prowadzenia wojny, zagadnienie to wydaje się zasługiwać na baczniejszą uwagę, zwłaszcza że literatura teoretyczna na ten temat jest wyjątkowo skromna. Brakuje badań wyjaśniających naturę miastobójczej przemocy, jej filozoficzne i kulturowe podstawy oraz usytuowanie jej współczesnych form w kontekście historycznego militarystyki. Jedną z przyczyn tych zaniedbań badawczych jest z pewnością fakt, iż przemoc wobec miast zwykła być traktowana jako jeden z aspektów innych form przemocy. Przeważnie uważa się, iż towarzyszy ona polityce ludobójstwa. Projekt ten jednak zakłada, iż celowe niszczenie architektury miast powinno być traktowane jako odrębna forma przemocy politycznej. Celem projektu jest nakreślenie konceptualnego i praktycznego rozumienia celowego niszczenia przestrzeni miejskiej na terenach Palestyny oraz zbadanie polityki pamięci i strategii oporu rozwijanych przez wspólnoty dotknięte tym rodzajem przemocy politycznej. Celem dopełniającym jest zaproponowanie nowomaterialistycznej perspektywy badawczej w studiach nad polityką międzynarodową, a w szczególności nad zjawiskiem miastobójstwa.

Intencją projektu jest zaoferowanie analizy procesów niszczenia środowiska miejskiego towarzyszących (etno) narodowym napięciom obecnym na terytoriach Palestyny. Pozwoli to na rzucenie nowego światła na całą gamę taktyk miastobójczych stosowanych obecnie w działaniach wojennych na tym obszarze geograficznym oraz pozwoli na lepsze zrozumienie zjawisk przemocy politycznej występujących w tym geopolitycznym kontekście. W celu nakreślenia pełnego obrazu taktyk przemocowych stosowanych wobec przestrzeni miejskiej na obszarze Palestyny, w ramach projektu wypracowane zostaną cztery studia przypadku dotyczące stosunkowo słabo udokumentowanych doświadczeń miastobójstwa w tym regionie. Obejmować one będą niszczenie miast (np. Ramallah, Nablus), terytoriów złożonych z miast i wiosek (Strefa Gazy) oraz obozów dla uchodźców (np. Jenin, Nahr al Barid). Koncentrując się na eksploracji tych wydarzeń, projekt przyczynia się do lepszego udokumentowania tych przypadków przemocy politycznej i dąży do stworzenia ich kompleksowych ujęć teoretycznych, zakładając złożony materialno-semiotyczny charakter przestrzeni miejskiej, jak i jej destrukcji.

Badania realizowane w ramach projektu są istotne z kilku względów: 1) Biorąc pod uwagę fakt rosnącej urbanizacji, przemoc wobec miast stała się palącym problemem XXI wieku. Rok 2007 uznawany jest za przełom jeśli chodzi o organizację życia społecznego, jako że od tego czasu po raz pierwszy w historii mamy do czynienia z sytuacją, gdzie większość ludności świata żyje w miastach. Ma to ogromny wpływ na prowadzenie polityki państwowej; 2) Miasta stały się przestrzeniami kluczowymi dla rozgrywania konfliktów militarnych i geopolitycznych. W kontekście zintensyfikowania procesów urbanizacyjnych zwiększyło się także zainteresowanie miastami jako strategicznymi celami wojskowymi; 3) Miasta stanowią najbardziej popularny punkt docelowy dla emigrantów i uchodźców, co przekłada się zwykle na rosnącą różnorodność społeczeństw zamieszkujących tereny miejskie. Prowadzi to często do wzrostu napięć etnicznych; 4) Studia nad miastobójstwem pozwalają na ujawnienie alternatywnych narracji dotyczących kluczowego momentu w historii miasta – jego destrukcji. Zbadanie taktyk wyrażania oporu przez społeczności dotknięte traumą miastobójstwa pozwalała z kolei na poznanie tych punktów widzenia, które tradycyjna narracja historyczna najczęściej pomija.

W celu zrozumienia znaczenia zjawiska miastobójstwa projekt przyjmuje nowomaterialistyczną perspektywę badawczą pozwalającą na uchwycenie złożonej relacji między przestrzenią materialną a znaczeniami kulturowymi jej przypisywanymi. Ma to na celu wskazanie w jaki sposób to materialno-semiotyczne splećnięcie przekłada się na postrzeganie kategorii tożsamości i różnicy, tak istotnych w kontekście konfliktów (etno) narodowych. Mimo iż obszary miejskie, stanowiące konglomerat materialnych przestrzeni i reżimów dyskursywnych, wydają się stanowić doskonały materiał do analizy z perspektywy nowego materializmu, badania takie nie zostały dotychczas przeprowadzone. Ambicją projektu jest wypełnienie tej luki. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez zastosowanie całej gamy metod badawczych, obejmujących analizę historyczną, badania archiwalne, badania ilościowe i jakościowe oraz wypracowanie studiów przypadku.